

[Hans Hedtoft.]

nær inde paa Livet af os her i Landet og har haft det gennem mange Aar. Forslagsstilleren, det ærede Medlem Hr. Bertel Dahlgaard, fortalte selv i sin meget interessante, meget oplysende og meget saglige Forelæggelsestale om Udviklingen her i Danmark, hvorledes der under en socialdemokratisk-radikal Regering faktisk blev skabt Tradition for, at naar ikke den anden Vej var farbar og de kontraherende Parter ikke fandt hinanden, ophøjede man stillede Mæglingsforslag til Lov, og det, der nu tilsigtes med første Del af det foreliggende Lovforslag, er at skabe en permanent fast Voldgift, som, naar Folketingets Flertal paa Statsministerens Forslag maatte billige det, skulde kunne afsige bindende Kendelser i Konflikter, hvori der ikke er opnaaet Enighed mellem de kontraherende Parter. Idet jeg helt anerkender Forslagsstillernes gode Hensigt og ogsaa den absolutte Nødvendighed af at søge at naa til en Løsning af dette Spørgsmaal, maa jeg aabent sige, at jeg, som Forholdene er for Tiden, ikke tror paa Muligheden af at skabe Enighed paa det her skitserede Grundlag. Vi maa fra vor Side modsætte os en permanent tvungen Voldgift i den her foreslaaede Form. Vi gør det af mange Grunde. Jeg skal saa summarisk og saa kort jeg kan søge at nævne nogle af dem.

For det første, fordi der under det nuværende Samfundssystem — man kan beklage det, om man vil, men det er en Kendsgerning — altid vil bestaa et Mødsætningsforhold mellem Arbejdere og Arbejdsgivere lønmæssigt, og det kan efter vor Mening ikke bringes ud af Verden paa retfærdig Maade ved, at Staten etablerer een Slags Indtægtsregulering for Arbejderne og opretholder en anden langt mere elastisk Indtægtsregulering for øvrige Samfundsgrupper og Erhverv, en anden Indtægtsregulering, der notorisk giver disse Erhvervs Udøvere mange Muligheder for økonomiske Fordele ud over de fastsatte Priser og Avancer. Vi har prøvet et Voldgiftssystem, hvad faglige Lønkonflikter angaar, i Danmark under Krigen og Besættelsen, og den, der vil have et sandfærdigt Billede af, hvorledes et saadant Løn- og Prisstops Virkninger er, anbefaler jeg at studere den i Professorudvalgets Betænkning opstillede Beregning over de forskellige Samfundsklassers faktiske Indtjening i Krigs- og Besættelsestiden.

Det, jeg her siger, er ikke sagt som et politisk Angreb til den ene eller den anden Side — mit eget Parti medvirkede under de

tvungne Forhold i Krigens og Besættelsens Tid i Haab om, at dette Pris- og Lønstop kunde faa afgørende Betydning for Prisdannelse og Udviklingen —, men det er sagt som en Understregning af de bange Forventninger, man i danske Arbejderkredse med Rette nærer over for en varig tvungen Voldgiftsordning.

Nu ved jeg, at man over for denne Argumentation og disse Betragtninger vil sige, at netop den af mig og mit Parti og Arbejderbevægelsen krævede indgaaende Statskontrol med det økonomiske Liv ikke kan forenes med en fri Aktionsret for Arbejdere og Arbejdsgivere, og det er rigtigt. Jeg har selv her i Salen gentagne Gange sagt, at en til Bunds gennemført Planøkonomi givetvis ikke vil kunne levne Plads til fri Udfoldelse af de modstaaende Organisationers Styrke paa Arbejdsmarkedet, ligesom det overhovedet bliver et Problem, i hvilken Udstrækning det enkelte Individ eller den enkelte Organisation kan og bør have Mulighed for frit økonomisk at gøre sig gældende. At den af Forholdene nødvendiggjorte Planøkonomi derimod ikke under nogen Form betyder en Krænkelser af Demokratiets Grundsætninger med Hensyn til den enkeltes Ret til frit at tænke, tro og tale, som det jo hævdes fra visse Sider, fastholder jeg. Men Arbejderbevægelsens Maal: Planøkonomi til Sikring af Produktion og Beskæftigelse og social Tryghed, er jo endnu langt fra naaet. Der er under de nuværende Forhold højst Tale om en Blanding af fri og bunden Økonomi og en Række planøkonomiske Restriktioner og Foranstaltninger, der overvejende tager Sigte paa Prisdannelse og Ind- og Udførsel, medens der bortset fra Krigsaarene ikke i nævneværdig Grad i Dag kan tales om en planmæssig Ledelse af selve Produktionen. Vi ser da ogsaa, at Spørgsmaalet om de faglige Organisationers frie Aktionsret, der, som jeg nævnte, overalt i Verden er Genstand for indgaaende Drøftelser, slet ikke i første Række vurderes ud fra principielle, men ud fra rent praktiske Synspunkter, nemlig Hensynet til Landets Eksportmuligheder, Genopbygningsarbejdet og Nødvendigheden af Befolkningens Forsyning med livsvigtige Varer, der kan blive truet i Tilfælde af langvarige Storkonflikter paa Arbejdsmarkedet.

Naar jeg har anstillet disse mere principielle Betragtninger, vil jeg tilføje, at vi, som ogsaa vor politiske Holdning gennem Aarene har vist, klart erkender, at de allerede i Danmark gennemførte planøkonomiske Foranstaltninger, hvor mangelfulde de nu paa en Række Omraader maa siges